

з великою кількістю мігрантів з країн, де йдуть війни, зокрема, із Сирії; з посиленням міжнародного тероризму, з настроями «свроскептиків» в ряді держав, наприклад у Великій Британії тощо. Це, безумовно, створює певні додаткові проблеми у ставленні до України, але не змінює головного: бажання бачити Україну частиною об'єднаної Європи та долучатись до підтримки нашої держави на шляху євроінтеграції.

Таким чином, можна констатувати, що існує чимало як об'єктивних так і суб'єктивних стримуючих факторів реалізації Україною євроінтеграційних стратегій, що не дозволяє говорити про короткі терміни їх впровадження в життя. Однак, разом з тим, очевидно, що загальний курс на євроінтеграцію, свідомо обраний самою Україною, підтримуваний європейськими державами та іншими нашими міжнародними партнерами, має цілком достатню базу для успішної реалізації.

ВИТМАН К. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доктор політичних наук, професор

ГЛОКАЛІЗАЦІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНА МОДЕЛЬ СУЧАСНИХ ЕТНОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Глокалізація як глобальна модель сучасних етнополітичних процесів наразі активно розробляється та використовується етнополітичною наукою. Так, О. Маруховська-Картунова у своїх етноконфліктологічних дослідженнях доводить, що глокалізація супроводжується хаотичними проявами і явищами, які вкрай негативно позначаються на сфері етнонаціональних відносин, стаючи каталізаторами етноконфліктів [4]. Глокалізація як глобальна модель дозволяє вивчити більшість етнополітичних проблем під якісно новим кутом зору, що допомагає виявити їх глибинні причини та чинники, а отже, напрацювати більш ефективні механізми розв'язання.

Підходи до глокалізації в науці суттєво різняться, що ускладнює розуміння та вивчення явища. Адже глокалізація є поєднанням, на перший погляд, непомітливих тенденцій — глобалізації та локалізації. Погодимося, що для етнополітолога подібна діалектика не повинна становити труднощів, адже для більшості етнополітичних процесів притаманні взаємосупроводжуваність, взаємоперехід та діалектична взаємодія. Наприклад, етнополітична інтеграція та дезінтеграція; толерантність та ксенофобія; консолідація та сепаратизація. Ці явища найчастіше є невід'ємними складовими одного етнополітичного процесу, перетікаючи одне в одне.

Що ж стосується глокалізації (термін утворився від поєднання globalization + localization = glocalization), то в науці не спостерігається повної єдності у визначенні цього явища, що дає можливість окреслити наступні підходи. Перший визначає глокалізацію як процес глобалізації локального та локалізації глобального. Так, Н. Аберкромбі стверджує, що це явище відображає ідею напруженості між локальною та глобальною культурами [1]. Глокалізація безпосередньо як поняття була запозичена з маркетингових стратегій глобальних компаній, що намагалися задовольнити місцеві смаки і тому модифікували продукцію залежно від того, на який локальний ринок вона надходить. Іноді термін «глокалізація» використовується для позначення глобальної локалізації — глобального світогляду та культури пристосованих до локальних умов.

Вперше теорія глокалізації була запропонована британським соціологом Р. Робертсоном і пояснювала вона діалектичну взаємодію між гомогенізацією, якою характеризується глобалізація, та індігенізацією — перемогою традиційного, локального над глобальним [5]. Р. Робертсон стверджував, що глобальні та локальні тенденції в загальному підсумку взаємодоповнюювані і взаємопроникають одна в одну, хоча в окремих випадках можуть навіть протидіяти одна одній. Таким чином другий підхід не розглядає глобалізацію локального та локалізацію глобального як окремі тенденції сучасного розвитку. Глокалізація в його межах постає процесом соціального, політичного, культурного розвитку, що характеризується взаємодією протилежних тенденцій.

Спрощено глокалізація — це продовження глобалізації, що супроводжується збереженням, посиленням регіональних тенденцій. Але якщо в межах глобалізації як моделі глобального розвитку — тенденції регіоналізації, локалізації вважаються здебільшого негативним наслідком чи побічним ефектом, то в межах глокалізації — рівноправною складовою процесу. Глокалізація вивчає глобалізацію як низхідний потік, а локалізацію як висхідний потік. Хоча обидва є протидіючими за своїм характером, однак можуть комбінуватися, започатковуючи нові процеси, в тому числі етнополітичні.

Глобалізація як всезагальна гомогенізація світу, зникнення етнічних відмінностей довела свою недієвість та неспроможність пояснити дію і значення багатьох локальних чинників. Адже замість злиття та уніфікації спостерігається підвищення інтересу до локальних відмінностей, традицій, зростання націоналістичних настроїв, сепаратистських тенденцій. Глокалізація як загальна модель розвитку враховує дію цих чинників і набагато краще пояснює їх вплив на етнополітичну сферу. Н. Кожевніков та Н. Пашкевич підкреслюють, що природні процеси розвитку рухаються в обидва боки: глобальності та локальності, тому глокалізація призводить до того, що глобальність постає не одновимірним простором, а транслокальністю, новим виміром зближення полюсів глобальності та локальності [2]. Для етноспільнот це означає — пошук

оригінальних відмінностей, нових механізмів та шляхів підкреслення власної ідентичності та виключності на глобальному рівні, з одного боку, а з іншого боку, — пристосування, відтворення елементів загального в конкретних культурах.

У цьому контексті слід згадати, що поряд з поняттям глокалізації для відображення специфіки та складності процесів, що характеризують сучасну глобальність у її локальних проявах, дослідники виокремлюють також цілу низку суміжних понять — регіоналізацію, партикуляризм, традиціоналізм, гібридизацію, фрагментацію, фрагмеграцію (поєднання інтеграції з фрагментацією) [6]. Всі ці процеси можуть бути охарактеризовані як прояви глокалізації на різних рівнях та в різних куточках світу, її форми. Так, наприклад, гібридизація вважається найпоширенішим видом глокалізації в сучасному світі, одним з механізмів поєднання глобального та локального. Під час гібридизації глобальні процеси адаптуються до соціальної, політичної, етнокультурної систем та їх інститутів.

Розглядати глокалізацію як модель взаємодії культурних середовищ можна на рівні Європейського Союзу. Глокалізаційну модель можна представити як багаторівневу взаємодію, інтеракцію національного, загальноєвропейського, глобального культурних середовищ та привнесених культурних, релігійних та інших традицій мігрантами. Наслідком цієї взаємодії постає унікальне етнокультурне середовище, що має спільні риси, спільні етнополітичні проблеми і виклики, в цілому характерні для ЄС, однак з яскраво вираженими відмінними регіональними рисами. Цю глокалізаційну модель етнокультурного середовища Європейського Союзу також можна охарактеризувати як багаторівневу, оскільки вона певною мірою корелює з множинністю ідентичностей — загальноєвропейської, національної, етнічної та інших.

Міграційна криза призвела до трансформації глокалізаційної моделі етнокультурного середовища ЄС, що дестабілізує етнополітичну систему наддержавного утворення та загрожує збереженню його цілісності. Не випадково, дослідники глокалізації вказують, що всі етапи і напрямки трансформації повинні містити інституціоналізовані механізми зворотного зв'язку [3], що дозволять коректувати подальший вектор розвитку моделі глокалізації. На думку Н. Кожевникова та Н. Пашкевича, глокалізація повинна рухатися до формування цілісних, багаторівневих, взаємодоповнюваних і стабільних систем. Для цього вони радять забезпечити управління хаотичними тенденціями в політиці, в тому числі міграційній, в культурі та інших сферах, що дозволить цим системам (моделям) знайти найоптимальніші шляхи до нових стабільних станів та оптимальних структур. Наразі в ЄС спостерігається тимчасова стабілізація глокалізаційної моделі етнокультурного середовища, в першу чергу, за рахунок протестної активності, суспільних настроїв, тобто неінституціоналізованих каналів зворотного зв'язку.

Список використаних джерел

1. Аберкромби Н. Глокализация / Аберкромби Н., Хилл С. Тернер Б. / Социологический словарь. – М: Экономика, 2004. – С. 175.
2. Кожевников Н., Пашкевич Н. Глокализация: концепции, характерные черты, практические аспекты / Н. Кожевников, Н. Пашкевич // Вестник Северо-Восточного федерального университета им. М. К. Аммосова. – 2005. – № 3. – Т.2. – С. 111.
3. Кожевников Н., Пашкевич Н. Цит. праця. – С.112.
4. Маруховська-Картунова О. Еволюція та сутність етнокланових режимів: етноконфліктний вимір / О. Маруховська-Картунова // Наукові записки НаУКМА. – Том 173 Політичні науки. – Київ, 2015. – С. 62.
5. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture (Theory, Culture & Society Series) / R. Robertson / SAGE Publications, 1992. – P.67.
6. Хан Е. Сущность и социальные функции теории глокализации / Е. Хан // Философия. Политика. Культура. – М.: Прогресс-Традиция, 2011. – С. 109.

ЯКОВЛЕВ Д. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доктор політичних наук, професор

СОЦІОЛОГІЧНІ ДИЛЕМИ ТЕОРІЇ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ

Теорія політичного вибору — це одна із моделей прийняття раціональних політичних рішень у умовах нестабільності, кризи, перехідного періоду. Тобто, коли «застарілі» мета-наративи та системи обґрунтувань прийняття рішення вже не діють, а «нові» іще не сформовано, або вони не є усталеними. У теорії політичного вибору поєднуються макросоціологічні підходи, які зосереджуються на дослідженні суспільства, соціальних систем і великих соціальних груп та мікросоціологія з її традиційною увагою до повсякденності, поведінки та взаємодії face-to-face. «Ситуація вибору», як центральне поняття теорії розуміється як пошук та визначення оптимального варіанту з-поміж наявних альтернатив. У ситуації вибору перетинаються соціальне та індивідуальне, дія та структура, знання та досвід.

Вибір — це складова щоденної, рутинної діяльності індивідів. У цьому сенсі, політика, економіка, культура, наука, освіта — усе це результат індивідуального та колективного (суспільного, публічного) вибору. При цьому, вибір — це і складова, і результат соціальних відносин, він обумовлений соціально; актор вибору не може вийти за межі соціального простору, ані у альтернативах, ані у самому рішенні та його реалізації.

У традиційному суспільстві вибір був привілеєм еліт, царів та героїв. Вибір — *героїчний акт*, дія всупереч встановленим нормам та традиціям,